

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe un an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicar

Scrisori nefranate nu se primesc. — Manuscrisuri nu se retrămit.

Nr. 245.

Vineri, 31 Octomvre (12 Noemvre.)

1886.

Brașovū, 30 Octomvre 1886.

E cu neputință să nu se lege falsii liberali și patrioți de orice întreprindere și semn de viață românească, fiă ea ori cât de nevinovată, aibă ea nobilul scop al înaintării materiale ori culturale, ori fiă și o petrecere, destul e să fiă românească.

Dacă voescu Români să-și înființeze un gimnasiu, ca bună-ora în Caransebeșu său Aradū, falsii patrioți în frunte cu guvernul își răspund că nu e nevoie, fiind că sunt unguresci destule, său găsesc că fondul de bani — negreșit al Românilor — nu e destul de mare și alte multe chichițe.

Dacă Români voescu să întemeieze un institut de bani, pentru a ajutama pe bieții țărani în nevoile lor, falsii liberali strigă că nu le ia gura, că se face „politică în contra statului.“

Dacă se pune la cale înființarea vre-unei reuniuni culturale, agricole, industriale său de ajutorare, falsii patrioți își răspund, că sunt unguresci destule, și n'ai decât să te alături la reuniunile unguresci de același soi.

Dacă mai mulți învățatori său preoți pun la cale o intrunire, ca să se mai consulte asupra mijlocelor de îmbunătățire a sorței lor, său de îmbunătățiri în interesul scôlei și bisericei, der uită să avizeze autoritatea respectivă — pentru că, veți Dômne, așa se cade în „țările liberale și constituționale“ — solgëbirul apare cu o mustață în cer și cu alta în pământ, sparge intrunirea, pentru că se face „dacoromânism“, se „complotază.“

Mergū și mai departe „liberalii“ și „patrioții“ noștri, e destul să dea o comună mai multe semne de viață românească, prin port, prin petreceri, prin limbă, și încep a striga ca din gură de șerpe, că „valahisarea“ progresază, că au fost odată atâtea și atâtea familii unguresci, der le-au înghițit Români, deși pôte că nici sêmênță ungurească n'a fost acolo, său decât au fost, au luat lumea în cap, pentru că erau îmbuibate de „fericirea“ în care se scaldau.

Dacă în fine — ca să încetăm cu citările, căci prea multe sunt — țărani români se adună la vre-o petrecere și vre-un patriot vrea să treacă la „nemurire“ — se amestecă printre ei, caută cërta cu luminare, provocă bătaia, și „revoluțione valahă“ e gata.

Începū apoi foile patriotice, bugetare și nebugetare, guvernamentale și opoziționale, să dea alarmă, că colo e complot, dincolo se face dacoromânism, în cutare loc irredentism, în alt loc revoluțiune, și câte și mai câte pericole pentru stat sciu născoci „patrioții“ născuți său făcuți cu 50 cr. taxă de timbru.

Mai trimite apoi și biuroul telegrafic din Pesta câte-o telegramă ori vr'un „patriot“ câte un articol pe foile din străinătate salariate anume, și etă că „patrioții“ sunt spălați, esū curați ca undelemnul de-asupra apei.

În timpul acesta profită d-lū Tisza, profită d-lū Trefort, profită și organele lor de ocaziune, încep să plouă ordonanțele, mai desființază colo o reuniune său societate, mai trimite dincolo cătane și gendarmī, mai opresce panclice, mai scôte câteva cărți și charte de prin scôle, mai amenință ici, mai amenință colo, și treșșorele mergū bine: „liberal“, „constituțional“ și „patriotic“.

Din an în an apoi, se mai aprobă și statutele vre-unei reuniuni, se mai dă voiă să se facă și câte o scôlă, și erăși tobe și fanfare în țară și nstreinătate răsună, că mai „liberal“ și mai „părintesc“ guvern, că mai „liberal“ și mai „drept“ ômeni ca „patrioții“ noștri nu găsesc, de-ai umbla nouă țeri și nouă mări.

Și drept vorbind, nici atâta n'ar face guvernul, decât n'ar sci că tot el profită; o face nu de dragul libertății său că-i place ochii Vă-

lahului, ci ca să se insinueze la forul mai înalt, la lume, îi e frică că, fiind destul de deochiat, ar pută căpeta și migrenă.

Toboșarii dela foile „patriotice“ însă, continuă, fără ntrerupere ca guvernul, a bate vechiul lor marș, fiind că străinătatea nu-i înțelege „dulcile“ sunete, agită în drepta și în stânga, caută noduri în papură și pete 'n sôre spre mai marea gloriă a „liberalismului“, „constituționalismului“ și „patriotismului“ unguresc.

Nici capul nu-i dore, că Sécuii emigrază de miserie în România, că industria din Ardeal au dîle de „sărbătoare“ de când cu răboiul vama cu România, că poporul se încovoia sub greutatea dărilor, că țera e 'ngropată în datorii, că învățatorii lor cu familii grele au ajuns să se scofâlcească de fôme; astea nu sunt lucruri patriotice, sunt nimicuri.

A agită mereu în contra a tot ce nu e unguresc, a despoia poporul nemaghiar împunându-i dări pentru Kulturgylet, a face patriotism jidovesce, a înjura surugiesce și a benchetui kulturgyletesce, etă acte de „patriotism“, pe care într'adevăr nu ori ce seiu de ômeni au darul d'a le împlini.

Împingă-te apoi păcatele să-i faci atenți la relele ce le pricinuesc, la cărarea greșită pe care au apucat, la prăpastia ce înșiși și-o sapă, că ți-ai găsit beleaua, dicționarul „patriotic“ e la îndemână, și epitele îți curgū potop.

Fără voiă, ne-au defilat pe dinaintea ochilor sufletului nostru mâhnit și amărit o armadă nenumărată de asemenea neajunsuri „patriotice“, când am vădut că nici reuniunea femeilor române, ce s'a înființat în comitatul Huniádorei, n'a rămas neatinsă de falsii „patrioți“ și „liberali“.

Bine că reuniunea are frumosul scop d'a ajuta veduve și fete sêrace, d'a promova industria de casă, der nu le place „patrioților“, fiind că e românească. Așa ne dă a înțelege guvernamentalul „Magyar Polgar“ din Clușiu. Și l'a amărit și mai mult fiera „patriotică“, fiind că în discursurile de deschidere a adunării ținute la 30 Octomvre n, s'a vorbit de Penelope romane, de columna lui Traian și „mai cu sêmă de regina României Elisaveta, căreia — dice foia clușiană guvernamentală — i s'a strigat în mod demonstrativ „să trăiască!“ Face apoi următoarea observare plină de răutate: „Astfel de vorbiri constringū pe guvern să primescă cu timiditate orice reuniune,“ românească negreșit.

Ei bine, mărturisim că la atâta răutate tot nu ne-am așteptat, cu atâta mai vêtos că nu Penelope maghiare ne-au păstrat portul, nici pe vr'o columnă maghiară nu ne este reprezentat; s'a spus un adevăr istoric pe care nu e'n stare a-l răsturna nici o scôlă hunsdorferiană.

Și ce găsesc inimele negre dela „Magyar Polgar“ în faptul, că s'a adus ca exemplu zelul unei Suverane, fiă ea oricare, ce-lă desvoltă întru înaintarea industriei de casă? Și cum nu roșesc „patrioții“ a spune asemenea neadevăruri, că acea Suverană a fost salutată în mod demonstrativ? Să fi năbușit răutatea inimei preținșilor liberali și patrioți orice simț de rușine? Să fiă abrutisarea atât de mare, încât orice scop nobil, uman, care contribuie la înaintarea și bunăstarea poporului, să fiă întempiat și amenințat, fiind că reuniunea, care și l'a înscris în programul ei, e românească și nu ungurescă?

Asemenea apucături nedemne sunt o viuă dovadă, că inimele celor ce se folosesc de ele sunt atât de putrede, încât simțul de umanitate, de dreptate și de libertate, în genere cultura inimei nu pot prinde rădăcini, pentru că otrava răutății le spulberă.

Pressa austriacă despre mesagiul tronului

Am reproducū erī aprecierile pressei unguresci asupra discursului tronului prin care s'au deschis delegațiunile. Lăsăm ađi să urmeze aprecierile pressei austriace și străine:

„Neue Freie Presse“ scrie: Se pare în adevăr, că în sesiunea din estă an a delegațiunilor are să se întempe caracteristicul casu, că interesele poporului, strins legate cu susținerea păcii, par a fi mai bine păzite în mâinile guvernului, decât în ale aleșilor reprezentanți ai poporului. Amândoi președinții delegațiunii au luat la primire, a doua oră, cuvântul asupra situațiunii esterne a monarhiei nu numai spre a o descrie cu cele mai posomorite color și a asigura că delegațiunile sunt gata a incuviința cele mai mari cifre în buget, ci și spre a reveni cu un fel de fanatism asupra eventualității răboiului și a oferi coronei chiar acum, nentrebați, averea și sângele popórelor austro-ungare... Nu e motiv a da acestor discursuri — dintre care al celui Tisza dă a se înțelege că oratorul nu consimte cu politica lui Kalnoky — o mai mare importanță, deorece singura lămurire autentică asupra situațiunii s'a dat în discursul împăratului răspundend la anticipatul: Moriamur pro rege nostro!... Discursul imperial nu va deștepta — anume în Ungaria nu — înaltul simțământ de sine, ce a fost atât de mult satisfăcut prin vestitul discurs-program al lui Tisza; der delegațiunile, care în prima lină sunt păzitorii intereselor cetățenilor și ale statului, au totă cauza să sprijinescă politica precaută și plină de grijă, exprimată în el. E o politică, care nu sacrifică nici un interes al statului, der care nu se lasă nici a fi sedusă prin sentimente de impaciță sacrificand presentele siguri unui viitor nesigur. Cumcă dușmănia națională contra Rusiei, care încă tot dormiteză în fundul inimilor polone și unguresci, trebuie să tacă în astfel de momente, nu mai e nevoie să accentuăm. Er dela delegații germani, credem că putem admite cu siguranță, că tocmai pentru seriositatea momentului nu vor recunosc altă lină de conduită, decât susținerea și saltea monarhiei și că tocmai de aceea vor sprijini politica de pace desemnată în mesagiul imperial.

„Fremdenblatt“ numesce răspunsul monarhului vestitor al păcii, der și o politică clară și neclintită: El va mări încrederea în prudența cabinetelor și a monarhului. Cu aceeași neclintire, cu care Austro-Ungaria urmăresce susținerea păcii, cu aceeași hotărire urmăresce ea și apărarea intereselor și a drepturilor sale. Acestea după mesagiul imperial, coincid cu acelea ale Europei. Monarhia nu urmăresce în Orient planuri și scopuri egoistice. Ea stăruiesc neclintită a regula cestiunile orientale în înțelegere cu tôte marile puteri. Singuraticele fase, formele normale și efemere ale crizei bulgare trebuiesc privite cu mai mare liniște. Mesagiul tronului întăresc declarațiunea ministrului-președinte Tisza. Pentru Orient recunoscem tractatul din Berlin. Acesta a ridicat desvoltarea autonomă a popórelor balcanice sub scutul tuturor puterilor la acel principiu, a căruia respectare singură pôte promova pacea și civilizațiunea în Orient și pe amândouă să le aperse de turburări.

„Presse“ scrie: Mesagiul regal nu e de privit ca pregătire pentru o declarare de răboiu, desvoltă însă în liniamente mari programul politicei noastre orientale și aci zace importanța lui. Tractatele europene sunt fundamentul politicei noastre, care consideră apărarea intereselor noastre ca o țintă spre care trebuie să se ndrepte cu totă puterea. Dacă aceste interese sunt amenințate, atunci Austria va sci să și susțină cu tôte mijlocele pretențiunile sale. Faptul că Rusia, cu totă alianța celor trei împărați, s'a lăsat a fi tirat la o procedere violentă, predominant ađi situațiunea. Austro-Ungaria trage consecințele din atitudinea Rusiei și e întrebare, dacă amiciția celor trei puteri se va mai renoi. O sanare a raporturilor e cu puțină numai dacă Rusia se va supune în privința Bulgariei voinții Europii. Două eventualități avem în vedere. Ne putem cugeta o întorcere spre mai rău, decât Rusia stăruiesc pe lângă o politică contrară tractatelor. Și chiar în acest cas încă nu urmază, că statul nostru s'ar simți constrins să apeleze

SCIRILE ȚILEI.

la o decideră cu armele. Să admitem însă, ceea ce e mai probabil, că Rusia va ceda, atunci momentana întorsătură pacinică niciodată nu ne-ar putea liniști asupra viitorului. Rusia n'ar uita că i-am încrucișat planurile sale... Avem temeiul deci să ne pregătim pentru viitor. Acestă cugetă s'a exprimată cătră împăratul de cătră cei doi președinți ai delegațiilor. Aceste cuvinte patriotice ale președinților voru afla cel mai viu răsădit în înțrega monarhie... A sosit un moment s'erbătoresc; Austro-Ungaria ia hotăriri pentru viitor.

„Wiener Allg. Ztg.“ țice: Despre o atitudine pacinică a monarhiei în toate împrejurările nu e vorbă; numai speranța se exprimă, că se va putea păstra atitudinea pacinică, și acesta într'un ton care vedesce, că Austria preferă războiului pacea. Resumându în câteva cuvinte discursul tronului, trebuie să spunem, că elu desaproabă procederea rusă în Bulgaria, arată că răbdarea Austriei are o graniță, d'ér exprimă speranța, că nu se va trece această graniță.

„Deutsche Zeitung“ scrie: Zace un scop politic de totu clar în vorbele împăratului, că a primitu dela toate guvernele asigurarea de pacinică intențiun. Nu însemneză acesta, că Rusia a renunțat a pași în Orient cu armată, cu războiu? Nu însemneză acesta, că Austria așteptă dela Țarul să întrebuințeze numai mijloce pacinice și că nu va întreprinde ocuparea Bulgariei? Impăratul, vorbindu despre principatul „autonom“ al Bulgariei, exprimă scurtu și cuprinzătoru, că Austria nu va recunoscă nici un protectorat rusu în Bulgaria. Prin cuvintele crearea unei stări „legale“ se condamnă monstruoasă procedere a generalului Kaulbars, care 'și bate jocu de dreptul poporilor. Impăratul Franz Iosef vestesce în modu s'erbătorescu, că definitivă regulare a cestiunei bulgare trebuie să se facă cu cooperarea puterilor. Trebuie! Asta'i vorbă aspră... Impăratul Austriei amintesce Maiestății Sale Țarului, că destinele acelei țări, în care se plămădescu acum atentate panslaviste sub egida lui Kaulbars, suntu puse sub scutul tractatelor europene în care figură și subscrierea domnitorului rusu.

„Neues Wiener Tgbltt.“ țice: Două întrebări erau cu deosebire pe buzele tuturor: Are ore Austro-Ungaria intențiunea să elupte apărarea intereselor ei în Bulgaria, decă va fi nevoiă, cu toate mijlocele ei de putere materială; și respinge-se-va cu hotărire orice felu de ocupare rusă a Bulgariei ca unu atacu la interesele Ungariei? Este monarhia austro-ungară asigurată pentru toate casurile de sprijinul aliatului ei germanu? Mesagiul nu răspunde la aceste două întrebări. Manifestația monarhului nu putea exprima posibilitatea respingerii pretențiilor ruse cu armele 'n mână, căci acesta ar fi fostu deja războiul, d'ér dorința, ca rezolvarea crizei bulgare să se facă pe cale pacinică în forma corăspundătoare tractatelor existente și intereselor imperiului nostru, putea să o exprime cu mai puțină precauțiune și pază; putea să dea expresiune în modu mai energicu convingerei, că nu va urma o acțiune militară a Rusiei în Bulgaria. Mesagiul trece însă cu tăcerea cestiunea ocupațiunei și pe aliatul din Berlin... Delegații se cerceteze cu bărbăția, că ore susținerea păcii nu s'ar fi putut obține prin întrebuințare de mijloce, care ar fi pus pe autorii mesagiului în pozițiune să nu înăbușescă totu ce numai pe departe putea să însemneze o lovitură a simțibilității ruse.

După o ordinațiune a ministrului de războiu, ofițerii în rezervă suntu îndatorați a se presenta în uniformă totdeauna când se află în serviciu. Gagistii lunari în rezervă, ca ofițeri activi, precum și capelanii castrenși și ofițerii militari în rezervă potu purta uniformă la ocaziuni potrivite, ceea ce însă ofițerilor în rezervă nu le este iertat, decătu la ocaziuni s'erbătoresci, cum d. es. s'erbători de ale curții, parade militare făcute în onorea vre-unui membru din familia împărătescă. Disciplina militară însă nu concede militarilor a se presenta în uniformă la adunări seu demonstrațiuni politice.

Luni s'era s'a ținutu în Pesta unu consiliu de miniștrii, care a durat mai multe ore.

Marti a trecut pe la gara Brașov, mergendu în România, principele Leopoldu de Hohentollern, fratele Regelui României.

În ședința dela 6 Noemvre a reuniunei Ciangăilor s'a hotărît să se voteze 900 fl. v. a. pentru ajutorarea bisericilor și școlilor unguresci din Bucovina și România.

Revocarea decretului de espulsare a d-lui Secășianu țice „Magy. Polgár“, că este o apucătură de cortesire din partea d-lui Brătianu, fiind că la 14 Noemvre voru fi alegerile și apoi n'a voit să se instrăineze omeni, cari îl invinovățiau, că persecută ori ce mișcări mai liberale. Despre d-lu Secășianu țice „Magy. Polg.“, că acum pôte să se încépa din nou cestiunea cu proclamațiunile și încă pôte cu mai multu succes, avendu o experiență din trecut. — Lovesce-mé lele'n spate c'unu bulgăru de iască!

D-lu Valeriu Severu Olariu din Domanu fu promovatu săptămăna trecută la gradul de doctoru în medicină.

În 7 Noemvre era să arđă catedrala din Strigoniu. După o grea muncă de o oră, pompierii au isbutit să localizeze și apoi să stingă focul, ce isbucise în interioru. Au ars prețioase vestimente preoțesce de serviciu, icone cărți și alte obiecte.

Societatea academică „Junimea“ din Cernăuți și-a constituitu comitetul pentru anul administrativ 1886/7 astfel: Președinte: Isidoru Stefanelli, stud. jur.; vice-pres. Georgiu Turtureanu, studenț jurist; secretar: Petru Barbu, teolog; secretar II: Constantinu Chiricescu, teolog; cassar: Cornelu Hominca, stud. jur.; controlor: Nicolau Blandu, stud. jur.; bibliotecar: Dimitrie Popoviciu, stud. filos.; econom: Dimitrie Procopovici, stud. jur.

D-nii D. Brătianu, și L. Catargiu, G. Vernescu, șefii opozițiunei din România, au adresat cătră alegătorii unu manifestu, în care îl invită să voteze la alegerile consiliilor comunale contra partisanilor guvernului.

Cetim în „Războiul“: În curendă va începe să funcționeze în Bucuresci a fabrică de luminări de stea-

rină după sistemul cel mai nou și pe o scară mare. D. Pavelu Hagi Ioan, mare proprietar din calea Văcăresci, și care are deja o fabrică de săpun, a înființat pe cheiul dreptu al Dâmboviței, la spatele abatorului și o fabrică de luminări, și peste vre-o două luni de țile vomu avea plăcerea să vedem produsele ei. D. P. H. Ioan n'a cruțat nimic atătu în ceea-ce privesce stabilimentul și mașinăriile, cătu și în ceea ce privesce materialul.

Astă s'era Joi, trupa teatrală germană va juca „Gasparone“, mare operetă în 3 acte de F. Zell și R. Genée, muzica de Carl Millöcker. Sâmbătă se va juca, pentru întâia dată, „Demetrius“, tragediă în 5 acte de Friedrich Schiller, întregită de Dr. Heinrich Laube.

Miseria învățătorilor unguri.

Amu amintit în unul din numerii trecuți ai foiei noastre, că învățătorii populari unguresci dela școlile comunale din comitatul Ciucului au petiționat la directoratul centralu școlasticu din comitatul Treiscaune, ca să le esopereze dela ministrul instrucțiunei publice plățirea salariilor restante învățătoresci de pe anul trecut școlasticu, arătându, că din 7745 fl., cu cătu erau socotite salariile a 22 învățători comunali, erau pe timpul acela în restanță încă 3982 fl. 90 cr. v. a., adecă mai bine de jumătate.

Totu așa de tristă îi se scie lui „Ellenzék“, că este și s'orta învățătorilor din comitatul Odorheiului. Învățătorii din cercul Homorodului al acestui comitat au adresat de-a dreptul ministrului-președinte o petițiune, în care se țice între altele:

„Permiteți-ne să vă spunem, că noi, cari muncim la aceste școle, în înțelesul strinsu alu cuvântului flămânțu, răbdăm frigū, suntem sdrănoși, cu unu cuvânt: n'avem să imbucăm nici o bucată și nu este a noastră nici cămașa de pe noi; cu toate acestea toți, afară de doi inși, suntem împovărați cu familii grele...“

„Noi nu cerem ca alții, ca să ni-se mărescă salariile, pentru că din salariile ce le avem amu putu trăi, decă le-am primi punctual și regulat, d'ér tocmai într'asta stă necazul, că salariile nu le primim regulat, nici din partea respectivelor comune, nici din partea ajutorului acordat de stat.“

Din partea comunelor nu ne primim salarul regulat din cauză că taxa pentru învățământu totdeauna încep să o adune la finea anului școlasticu. Aruncă de 5% dare îl adun separat, nu culectorul de dare, ci o persoană deosebită și acesta se întemplă forte încet și târziu, din care cauză comunele niciodată nu se află în poziția de a putu plăti regulat pe învățătoru.

Pentru aceea, partea aceea din salariile noastre, pe care aru trebui să o plătescă comunele sub titlul: taxă pentru învățământu, dare de 5% etc. totdeauna o primim în urmă, trecendu de pe unu anu pe altul, și în rate așa de mici, d. e. de câte 2, 5, 10 fl., încatu omul n'are nici unu folos de acei bani; ba o țicem, că și până acum nu totalul de 3—400 fl. salarū anualu, ce ne este promis în rate lunare anticipative, ci ceea ce ne-a nutrit și susținut pe noi a fostu aceea sumă, pe care sub titlul de ajutor de stat o primeam dela guvern la începutul fiecărui an școlasticu?

„De vreme ce însă în anul trecut școlasticu ajutorul de stat nu ni-a sosit, a trebuit să ne băgăm în datorii, socotindu că vom plăti când ne va veni ajutorul de stat. Ajuși pe nălca împrejurări ca aceste, am trecut de pe o țile pe alta până s'a implinit anul, făcendu datorii una peste alta.“

„Ce-i drept, acum ni-a sosit jumătate din ajutorul de stat, d'ér nici aceea n'am putu, să ne procurăm cu ea pânea de care avem trebuință, ori să

FOILETONU.

Luna

în spiritul creatoru alu poporului român.

(Urmare)

Diana antică avea putere de a transforma pre om; așa pre Acteone îl transformă în cerb. Ea avea puterea farmecelor. Intocmai are putere și Diana din ția de ađ — numită Iléna Cosândiana. Căci:

Hai Iléna la poiană
Să săpăm o buruiană,
Buruiana macului
Să o dăm bărbatului,
Să totu dormă, dormă dusu
Până s'orele-o fi susu.

Deci în astă măestriă Iléna Cosândiana e egală cu Circe, Medea, Minerva și Diana. Poporul daco-român a făcutu din Diana cea mai frumoasă ființă, elu a uitat frumșeța Vinerei și a Junonei; a numit-o Iléna Cosândiana, ce a cuprinsu în sine conceptul și ideea de cea mai frumoasă ființă feminină sub s'ore. Așa elu țicea Ilénei:

Iléna Cosândiană
Din costiță rujă-i cantă
Din peptaru mărgăritaru. S'eu:

Iléna Simțiană
Cosiță de aur,
Pre unde se ivesce
Cămpul inverdesce
Flóra infloresce.

Fetă-frumosă — Phoebus-formosus — a umblat

să se căsătorescă cu soru-sa Iléna Cosândiana; adecă s'orele cu luna — Apolline cu Diana. — Acesta se esplică așa: S'orele percurgendu calea pre ceru, nici când nu a putu să ajungă luna i. e. să o ia în căsătoriă. De unde și ađ s'orele și luna stau separați unul de altul. La acestu locu se esplică apoi verguria Diane, carea i-a fostu promisă de tatăl seu Joe, de carea Horațiu țice:

Testis mearum centi-manus Gias
Sententiarum, notus et integrae
Tentator Orion, Dianae
Virginea domitus sagitta.*)

E aprópe de mirat conservarea cultului Diane la poporul român până în ția de ađ în unu modu așa viu și puternicu. Într'adeveru, se vede că Diana antică la străbunii noștrii a fostu în mare adorare, deorece cultul ei era așa de observat chiar la străbunii noștri veniți din Italia în Dacia, încat până mai în timpurile recente se totu află o mulțime de inscripțiuni privitoare la Diana pre pământul locuit de Români. Și precum antică Diana era Țeitatea lunii, estu modu Cosândiana e tipul prin care se simboliséză luna și lumina. Etă d'era pentru ce amu scrisu puțin și despre Iléna Cosândiana, cu toate că noi avem de a face cu luna.

Diana era țeita vênatului, avea câni și arcu și umbla despletită, ori cu costițele în jos. — Când e lună umblă, seu celu puțin potu vena vênătorii; câni latră adeseori la lună n'optea și umblă departe pre hotaru lătrându. Diana este țina pădurilor, bercurilor, apelor, lacurilor, în cari se scaldă. Luna trimițendu-și taini-

cele sale rațe, prin păduri și bercuri, acelea facu deosebite tipuri și umbre, ce ar cugeta omul, că sunt ființe măiestre (stafii, năluce și ține de n'opte); luna își scaldă rațele sale în ape, lacuri și mare. Diana seu Cosândiana are putere preste lucrurile naturii, pôte ferma și transforma pre om. Luna face pre lunatic să umble totă n'optea și vré oreși-cum a-i atrage la sine; ea are influință asupra mării, causand fluxu și refluxu; la lună se facu farmecile și dragostile; la lună j'ocă Elele și Măiestrele, după cum s'a cređutu acesta și de străbunii noștri.

Iam Cytherae choras ducit Venus imminente Luna,
Junctaeque Nymphis Gratiae decentes,
Alterno terram quatunt pede*), etc. etc.

Jidovii — după a lor cabalistică — cred că nu e bine a umbla când cresce, ori decresce luna. Vede ori ce om, că luna are influință asupra lucrurilor naturii; ea are influință asupra destinelor omenesce și e în necu metafisicu cu omul și cu individualitatea sa sufletescă. Nu arareori ađim țicendu-se: În rea lună m'am mai născutu! De aci magia la Egipteni și Inși se făcea după luna în care s'a născutu cineva, avendu vrăjitorul unu cercu divisu în 12 seu și în 10 părți și fiecare parte reprezentand o lună, avea profetia sa. Apoi cei ce locuescu în imediata apropiere de popor voru fi ađim de multe ori pe muieri cāindu-se, că le-a scos cloșca pui în lună nouă, când adecă toți voru muri. S'eu nu scit, că Românul nu-și séménă grăul în lună nouă

*) Horațiu, Lib. III Carminum. (Carmen IV)

*) Horatius Flaccus, Lib. I Carmen IV ad Sestium.

ne răfuim datoriele, spre care scopul nici pe jumătate nu este de ajuns. Fără-care dintre noi a rămas cu datoria după cap, având a plăti o camătă mare. Acum însă nu mai putem învinge nici cu plătimea cametelor, pentru că din ce biată am avut am scăpat și acum ni-am pierdut și creditul și omenia. Ca de exemplu pot servi următoarele casuri:

Unu bravu colegu învățătoru alu nostru, care are salariu de 300 fl. și lângă elu o familie de 8 membri, din cauza întârzierii ajutorului de stat a făcut o datorie de 200 fl. Fiind însă că nu mai putea învinge cu plătimea intereselor, a fost acuzat și a trebuit să plătească spesele procesului cu 60 de floreni. Unu altu confrate învățătoru de alu nostru, care duce o viață totu așa de modestă, nefiind în stare a satisface așteptărilor tuturor creditorilor săi, fu atacat din partea acestora publice în drum și, injurându-l cu numele de mincinos, înșelător, — l'au bătut. Ba s'a întâmplat și aceea, că unu confrate învățătoru fu cercetat în școală, în timpul prelegerii, pentru plătimea unei merțe de bucate, și fiindcă și de astă-dată a fost silit să se rîde de creditorul său, ca să-l aștepte până 'i va sosi plata, și lui i-au strigat acolo, în școală, mincinos și înșelător.

„Dér nu vomu descrie și mai departe miseria, pentru că și așa nu s'ar afla condeiu, care s'o potă descrie pe cum se cuvine. E de ajuns ca omul să o vedă, și cine o vede e cu neputință să nu-l ajungă compătimirea față cu sorțea noastră“.

Se mai dice în această cerere, că pe lângă ministrul instrucțiunii publice s'a stăruit din toate puterile, dér abia acordându-se jumătatea din salariu, dimpreună cu ea li s'a dat și acel neașteptat răspuns, că finanțele statului nu permit să li-se plătească și cealaltă parte din salariu. Învățătorii au crezut, că ministrul președinte n'are scire despre miseria lor și de aceea s'au adresat de-a-dreptul la el. Petițiunea s'a scrisă de trei membri din comitet și s'a trimis la ministeriu la începutul lui August. Răspunsul până acum ne este necunoscut.

Er kulturegyletistii facu banchete și Trefort școle de stat în comune românești!

Ultime sciri.

Londra, 9 Noevre. Marchisul Salisbury a vizitat erî pe regina în Windsor. „Times“ crede, că această vizită neașteptată a premierului stă în legătură cu primirea unor importante depeși asupra cesiunii bulgare. Numitulu diar dice, că o escelentă înțelegere există între Austro-Ungaria și Anglia, carea prin prezența lui White la Constantinopol e în pozițiune a oferi unu forte puternic ajutor în organizarea unei combinațiuni, căreia Rusia abia îi va putea rezista. Îngâmfarea rusă se trebuie să se sfârșim înaintea unei combinațiuni a statelor dunărene, se ar suferi Rusia perderi seriose.

Sofia, 9 Noevre. Doi Zankoviști, cari pregătesc o revoltă, au fost prinși și predați tribunalei militare. S'a publicat pricasul prin care se elimină din serviciu conjurații principali, puși de curând în libertate, maiorii Gruev și Stojanov, căpitanii Benderev, Slatarski, Karavelov, Krdjev și Zafirov.

Ternova, 9 Noevre. Rebelii din Burgas au fost condamnați de tribunalul militar la 15 ani închisore. Asupra lui Nabukov s'a pronunțat pedeapsa cu mörte.

Londra, 9 Noevre. Deși Rusia a renunțat la idea, d'a ocupa Bulgaria cu unu

corp de trupe, ține cu toate acestea strîns la planul, d'a obține erăși supremația în Bulgaria prin alte mijloce. Înainte de toate pretinde Rusia dreptul d'a numi pe ministrul de războiu și pe toți oficerii.

SCRIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a Gaz. Trans.)

TIRNOVA, 11 Noevre. — *Sobrania s'a intrunită erî înainte de amăzi la 11 ore și a ales pe prințul Waldemar de Danemarca principe alu Bulgariei. Sobrania a lasat pe seama guvernului să numescă și să hotărască numărul persónelor deputațiunei ce are să fiă trimisă la prințul Waldemar.*

LONDRA, 11 Noevre. — *Salisbury a condamnat, într'unu discursu la banchet, conjurațiunea contra principelui Bulgariei. Dize, că Europa a privit amestecul în drepturile poporului independent cu viu regret; de altminte-lea interesele Angliei nu sunt prin acesta atinse. Austro-Ungaria ia parte însemnată în cesiunea bulgară, staturile ei exercită o mare influență asupra cabinetului britanic. Oratoru încheie cu speranța, că nu se va turbura pacea.*

TIRNOVA, 11 Noevre. — *Regența adresă o telegramă la Cannes, către prințul Waldemar, care petrece acolo. O deputațiune de șese membri, care se-lu informeze despre alegere, plecă poimâne. Caravelov a demisionat.*

LONDRA, 11 Noevre. — *Parlamentul s'a amân timeri din nou pe ziua de 9 Decemvre.*

DIVERSE.

Unu omor curios. — Locuitorul Ștefan Postășu din Câmpina, jud. Prahova, având în zăcere de mai multe luni pe soția sa și vedând că după toate căutările ce i-a făcut, prin ținare chiar și la spitalul din Ploesci, nu se mai însănătoșează, și-a pus în minte să curme cu aceste suferințe și a înjunghiat-o cu cuțitul, pătrundându-i inima, ceea-ce i-a cauzat imediat mörte. Criminalul se află dat pe mâna justiției.

Unu oraș care se cufundă. — Orașul Kladno, din Boemia, care are o populație de 15000 ömeni, este amenințat a fi distrus. Vechea biserică, ospelul comunalu, mai multe scoli și aproape 60 de case particulare, sunt în mare pericol. Strade întregi se scufundă încetul cu încetul, și unele cartiere din oraș, considerate până aci ca în mare siguranță, sunt acum amenințate. Orașul este construit pe nise întinse mine de fer și de cărbuni, cari au fost exploatate fără ca să se preocupe cineva de siguranța locuitorilor. O comisiune a ordonat suspendarea lucrărilor în patru puncte și evacuarea caselor amenințate.

Masacrarea creștinilor în Africa centrală. — O depeșă din Zanzibar delat sfârșitul unei din urmă a anunțat, că unu mare număr de creștini au fost masacrați la Uganda, din ordinul regelui Mwanga. Această noutate este confirmată de corespondențele din Africa centrală aduse de curierul de Zanzibar. Cele dintăi persecuțiuni au început în luna lui Iunie. Unu mare

număr de creștini, adevă de indigeni convertiți la creștinism de misionarii englesi, au fost torturați, mutilați și omorâți cu lănci. Treizeci și doi dintre ei au fost arși de viu. De atunci creștinii sunt mereu persecutați în Uganda, astfel că nimeni nu mai poate avea în mână vre-o foie cu câte-va pasagii din evangeliă, rugăciune sau cântec religios, fără a se espune la cele mai mari pericole. Misionarii nu spun nimic despre aceea ce a făcut pe regele negru să fiă atât de furios contra creștinismului și creștinilor.

Vânătoare de balene. — Guvernul american a oferit o cupă de argintu căpitanului M. Neil, din marina englesă, care a scăpat dela mörte pe șese marinari în condițiunile cele mai extraordinare. Acești marinari făceau parte din echipagiul vasului american „Mary E. Simmons“, care făcea vânătoare de balene. Ei se aflau pe o barcă, la o distanță de cincideci leghe de Capul Verde, când aruncară cârligele și apucară o balenă. Această însă îi trase departe după ea, la o distanță forte mare, astfel că nu putură să și mai găsească vasul. Ei nu mâncaseră și nu băuseră nimic de mai multe zile, când fură găsiți și scăpați de căpitanul M. Neil.

Merlatti, rivalul lui Succì. — Comitetul însărcinat să supravegheze pe Stefano Merlatti, care are să nu mănânce nimic în timp de cincideci de zile, a hotărît în unanimitate ca experiența să urmeze, având în vedere condițiunile escelente în care se află acestu subiect atât de interesant. Merlatti a mai scădut cu vr'o trei kilograme. Secrețiunile sale prezintă modificările cele mai ciudate. Observațiunile medicale sunt făcute de mai mulți doctori și alți învățați, cari vin cu grămada pentru a vizita pe Merlatti.

Scrisore de adio. — Acțiunea se petrece în sinul familiei unui bancheru din Viena și se povestesc astfel: Bancherul N. fu cuprins de grijă vedându pe servitorul fiului său, că se apropia iute spre a și șopti la ureche: „Vă rog, nu vă speriați, dér — dér trebuie să mörțuriscă că moru de frică. Coconășul a trimis adineori — a trimis o scrisore către amanta sa prin Arapul celu micu.“ Bătrânul sună clopoțelul și strigă către lacheu: „Aleargă după Arap și adu-mi scrisorea dela dînsul.“ — „Nu-lu mai poate ajunge — murmură servitorul coconășului — căci băiatul celu negru a plecat de 10 minute și e iute de picioru. Dér seiu ce e în scrisore. Măria ta, este o scrisore de adio.“ — „Atunci atât mai bine!“ — „Ba nu; coconășul s'a închis în camera sa și a încărcat revolverul. Mă tem că vom ajunge prea târziu, tocmai își făcea rugăciunea, când am alergat aici.“ Bătrânul sări iute și plecă fuga; în coridor se luă după dînsul mama, unchiu, o cumnată și trei nepöte. Ei găsiră pe tînărul palid, reflectând asupra problemelor de viață și mörte — „Fiul meu!“ exclamă muma! — „Ce ai de gând?“ strigă tata. Cele trei nepöte leșinară; și cumnata era aproape de istericale, când intră lacheul suflând greu, cu scrisora în mână. Arapul întârziase pe drum bîndu o țuică. Nefericului părinte îi tremura mâinile deschidînd scrisora, în care ceti: „Dragă Mișo; mai am să facu numai o scenă bătrânului meu dér în două ceasuri sunt de sigur la tine și cred că banii nu ne vor lipsi. Adio! Alu tău Mitică.“

Editor: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu Dr. Aurel Mureșianu

și nu vrea să taiă porcii în lună nouă, decât numai (în România) la Ignat, temându-se că-i vor mânca vermi slăbina? Cine va nega déră, că Diana seu Iléna Cosânđiana nu e una cu luna cea bălae de pe ceriu?

Iléna Cosânđiana se arată ca o ființă pré frumoasă și atrăgătoare; chiar așa și luna; căci:

Poruncitu-mi-o mândra
Să mă ducă pân'la densa;
Duce-m'asă ca și-unu nebun
Pe-o prăjină de alună;
Trecui valea, moru de sete,
M'ntelnescu cu două fete,
Amendouă-n berte nouă
Săruta-le-asă pe-amendouă
Dér pe una totdeuna:
Că-i frumoasă ca și luna!

Diana e sora lui Apolline (Cosânđiana e sora lui Pétu frumosu), luna e sora sörelui, cum am vădit din legendele anterioré, ce se confirmă și prin numirea de: „Sora Sörelui,“ precum:

Pe sub söré
Sötă n'are:
Numai Sora Sörelui
Șede-n porta raiului. Séu din ghicitura:

Este unu frate și unu soru,
Se uită unul la altul cu mult dor;
Și în veci totu pribegescu,
De întelnit, nu se întelnescu“

Diana e ființă castă, vergură, asemenea și luna, căci:

Santa lună,
Cu cunună,
Nu'i cunună de mirésă
Cununa-i de flöre-alesă:
Cununa e de fetiă
De fetiă pe veciă.

Diana s. Il. Cosânđiana dispune de toate animalele: ea le fixează timpul, când și unde se se ducă. Asemenea și luna: Este luna lupilor, luna pescilor (când infloresc spinii și clocesc pescii), luna ciörelor, luna purecilor, luna graurilor; apoi luna fragilor, a bureților și luna ogorului.

Joe a dat Diane 80 de Nimfe. Dér noi putem dice că Elele seü Miluitele și Măiestrele, rămase la poporul român până azi, sunt acelea Nimfe ale Diane. Se spune despre acestea Ele, că locuesc în părțile cele mai frumoase ale naturii: prin bercul, liveți mändre, riuri adumbrite și pe aci ele umblă săltând, torcînd și cântînd. Elele răpesc tineri frumoși, precum au răpit Elele antice pe Hylas din Misia. La Greci, Nimfele de apă s'au numit: „Nereide“; la Români: „Feta apei.“ Cele de pădure: „Bachantine“ seü „Eleide,“ la Români: „Feta pădurii“ (cu pör până'n călcăe). Cele de arbori: „Driade“. Poporul daco-român are o specie de Nimfe numite: „Frumușele“, „Frumöse“, „Ele“ și „Miluite“, cari nu sunt alta decât Bachantinele șirete. După cum ne spune tradițiunea populară, acestea Ele ar umbla jucîndu, avînd în mijlocul lor „cimpierul“ seü ceterașul. Cu dreptu am pute referi la acestea Frumușele cântecul lui Horațiu.

Grația cum Nimphis, gemisque sororibus audet
Ducere nuda choros.*)

Sunt unii ömeni așa diși „dintru iele“, „din iele,“ „luat din iele,“ despre cari se povestesc, că respectivii pacienți ar fi auđit cântecul Elelor seü cimpierului. Dér poporul crede, că cine aude bine musica Elelor, acela möre de grabă, ori cade în grea lingöre. Diana cu Nimfele ei avé putere de a fermeca seü transforma pe om. În tocmai și Ele seü Măiestrele nostre!... Ele pot fura feciori și a-i transforma apoi cu totul; de acestea Ele se tem forte muierile a și lăsa copii mici în lögân, ca nu cumva se vină (feta pădurii) și se i-lu schimbe. Dcă copilul rămas singur devine bolnăviciosu, plângărețu, maică-sa crede că de bună semă îi este schimbatu copilul. Crede poporul nostru că acestea Ele s. Măiestre în nöptea spre ziua de Ispas se bat pe hotar**), sărindu, cântînd și țipîndu. — De acestea Măiestre portă frică Călușerii (Collis-sarii) de unde în séra de Ispas iau aiü (usturoiu) și pene de păun: măsuru dreptu profilactice contra Măiestrelor, ca să nu-i fure, ori să le ia puterile seü să-i înlemnescă. Când călușerii plecă, ceterașul le trage „cântecul Elelor“, când călușerii jocă rotogol er Vătafulu (Vates) le dă câte trei linguri de apă.

(Va urma.)

*) Horațiu, ad L. M. Torquatum.

**) În unele locuri se crede că în séra spre Sângeorz.

Cursul la bursa de Viena din 10 Noembrie st. n. 1886.

Table with financial data for the Vienna stock exchange, including gold and silver prices, interest rates, and various bonds.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 26 Octomvre st. v. 1886.

Table with financial data for the Bucharest stock exchange, listing various securities and their prices.

Cursulu pieței Braşov

din 11 Noembrie st. n. 1886.

Table with market prices for Braşov, including exchange rates for various currencies and commodities.

Nr. 1107-1886. a. f. sc. c. d.

Licitațiune pentru esarendare.

Scalda dela „Valea vinului“ 1 ora departare de Rocna vechia, se va da in arenda cu prețulu de 10 (dece) fl. pe anu, pe timpu de 20 (două-deci) de ani...

Pe locul de 4 jugare alu fondului de stipendie, pe care se afla și scalda, arendatorulu ii va fi permis a edifica din alu seu, fara vre-o rebonificare, ospetăria și întocmiri accidentali la aceea, seu de petra seu cărămidă, seu de bărne de molidu, cari după espirarea arendeii voru ră-mănea proprietate a fondului de stipendie.

Terminulu pentru licitațiune se pune pe 19 Decemvre 1886 dela 9 până la 11 înainte de amedu, până când se primescu și oferte in scrisu, timbrate, sigilate și proveduțe cu vadiulu de 20 fl. v. a.

Informațiuni mai de aprupe se dau aici in orele dela 8-12 ore dimineața, și dela 3-6 după amedu până la ziua licitațiunei.

Din ședința comisiunei administrătoře de fondurile scolastice centrali districtuali.

Năsudu, 16 Octomvre 1886.

Președintele: Ionu Ciocanu. Secretaru: Ioachimu Mureșianu.

Látta m:

Beszterczén, 1886 évi November hó 1-én.

1-2

Br. Bánffy Dezső, főispán, királyi biztos.

Nr. 1225/1886

a. f. sc. c. d.

Escriere de concursu.

Pentru ocuparea postulu de perceptore la fondurile scolastice centrali, districtulu Năsudu, se escrie concursu cu terminulu pe 31 Decemvre, 1886 până la 6 ore sera, până când doritorii de a avé acelu postu, cu care e împreunatu salariulu de 600 fl. v. a. pe anu voru avé a-și da suplicele la subscrisa comisiune, de ore-ce mai târziu nu se voru primi.

Din ședința comisiunei administrătoře de fondurile scolastice centrali din districtulu

Năsudu, 16 Octomvre 1886.

Președintele:

Ionu Ciocanu.

Secretarul:

Ioachimu Mureșianu.

Látta m:

Beszterczén, 1886 évi November hó 1-én.

Br. Bánffy Dezső.

főispán, királyi biztos.

1-3

Mersulu trenurilor

Valabilu dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predealu-Budapesta și pe linia Teiușu-Aradu-Budapesta a calei ferate orientale de statu reg. ung.

Large table with train schedules for routes Predeal-Budapest, Budapest-Predeal, Teiuș-Arad-Budapest, and Budapest-Arad-Teiuș. Includes columns for train types, times, and stations.

Nota: Orele de nopte suntu cele dintre liniile grose.